

Liisa Ly Pakosta
Justiits-ja digiminister
Suur-Ameerika tn 1
Tallinn
liisa-ly.pakosta@justdigi.ee

Meie 2-13/20_2026

Soovitused tagamaks võrdõiguslikkus Eesti digitaalvaldkonna meetmetes ja -õiguses

Lugupeetud minister Pakosta

Arvestades kui kiirelt võtab Eesti avalik sektor kasutusele erinevaid tehisaru lahendusi, kirjutan Teile, et teha soovitused tagamaks võrdõiguslikkus Eesti digitaalvaldkonna meetmetes ja -õiguses.

Lähtuvalt võrdse kohtlemise seaduse § 16 p 5-6 on soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku pädevuses teha ettepanekuid ja nõustada Vabariigi Valitsust ja valitsusasutusi seoses soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise rakendamisega.

Avalikus sektoris kasutatakse üha enam tehisarul ja algoritmidel põhinevaid automatiseeritud otsustussüsteeme, mis võivad oluliselt mõjutada inimeste õigusi ja kohustusi. Kuigi need süsteemid muudavad teenuste osutamise tõhusamaks, kaasnevad nendega riskid, näiteks varjatud kallutatus või diskrimineerimine soo, rahvuse, vanuse või muu kaitstud tunnuse alusel.

Aprillis lõpeb Euroopa Komisjoni poolt rahastatav projekt EquiTech, mille eesmärk on tugevdada Eesti ja Leedu avaliku sektori asutuste ning nende koostööpartnerite suutlikkust neid riske tuvastada, ennetada ja maandada, et toetada seeläbi õiglasemat ja kaasavamalt digivalitsemist. Voliniku poolt juhitud projekti koostööpartneriteks olid Tallinna Tehnikaülikool, Justiits- ja Digiministerium ja Leedu võrdsete võimaluste ombudsman.

Projekti tulemusena töötasime partneritega välja soovitusel (vt lisa), mis aitaksid tagada, et Eesti digimeetmete ja -õigusraamistiku aluseks oleks võrdõiguslikkus ja võrdne kohtlemine.

Projekti EquiTech raames:

- kaardistasime Eestis avalikus sektoris kasutatavaid automatiseeritud otsustussüsteeme ja nendega seotud võimalikke diskrimineerimisohte
- analüüsisime, kas kehtiv õigusraamistik ja poliitilised suunised võimaldavad piisavalt ennetada diskrimineerimiskrisise;
- lõime tööriista, mis koosneb küsimustest ja kriteeriumidest, mille abil saab kontrollida, kas tehisaru ja automatiseeritud otsustussüsteem võib olla inimestele negatiivne mõju, eelkõige kallutatus, mis võib viia diskrimineerimiseni;
- valmisid juhendmaterjalid, kuidas turvaliselt, õiglaselt ja vastutustundlikult kasutada automatiseeritud otsustussüsteeme ja tehisaru avalikus sektoris;
- lõime e-kursuse avaliku sektori töötajatele ja tarkvara arendajatele (Digiriigi Akadeemia, kursus „Algoritmilise kallutatusega seotud riskide ennetamine avalikus sektoris“) ning koolitusmaterjalid;
- viisime läbi praktilised koolitused nii riigiametnikele, andmeteadlastele kui ka tarkvara arendajatele (koolitused pealkirjaga „AI-põhine kallutatus, diskrimineerimine ja ADM-praktikad Eesti avalikus sektoris“);
- toimus akadeemiline töötuba valdkonna uurijatele teadmiste jagamiseks, ja rahvusvaheline konverents.
- viisime läbi teavituskampaania „Ole teadlik ja tegutse“, mille eesmärk oli tõsta inimeste teadlikkust, kuidas automatiseeritud otsuseid märgata ning kuhu pöörduda.

Projekti raames koostatud uuringud, tööriistad, õppevahendid ja muu info on kättesaadav: <https://www.volinik.ee/equitech-projekt.html>.

Juhul, kui soovite antud teemal rohkem mõtteid vahetada ning edasist koostööd arendada, siis palun andke sellest teada.

Lugupidamisega,

SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE
JA VÕRDSE KOHTLEMISE VOLINIK

Christian Veske
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik
Allkirjastatud digitaalselt

Lisa: Poliitikasoovitused